

контингент своєю присутністю конфлікти та проблеми. Це питання залишається дискусійним і до сьогоднішнього дня. Тому я вважаю за доцільне створити єдиний нормативний акт, який би встановлював чіткі рамки для діяльності миротворчого контингенту ООН і які в свою чергу виступали би ефективним інструментом для запобігання виникнення та врегулювання міждержавних та внутрішніх конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Устав Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс].
2. Лук'янов А. Сучасна миротворчість: військові операції невоєнного типу [Електронний ресурс].
3. Гогош О. Проблематика сучасної миротворчості [Електронний ресурс].
4. Голопатюк Л.С. Миротворча діяльність Збройних Сил України у сучасній системі міжнародної безпеки [Електронний ресурс].
5. Каляев А. Збройні сили України у миротворчих операціях ООН і ОБСЄ [Електронний ресурс].

Озмитель О.В.

студентка,

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Як ми знаємо, в міжнародному публічному праві існує декілька підходів до поділу суб'єктів на групи, один із них поділяє всіх суб'єктів на «класичні» та «некласичні». «Класичними» суб'єктами міжнародного права є загальновизнані суб'єкти (держави, міжнародні міжурядові організації (далі – ММО), та інші суб'єкти за походженням). Другу групу складають суб'єкти права із спеціальною правосуб'єктністю, які залежно від підходу, можуть визнаватися чи не визнаватися суб'єктами міжнародного публічного права (наприклад, індивіди, транснаціональні корпорації (далі – ТНК)).

Сьогодні, в умовах світової глобалізації та взаємозв'язку держав, поява нових категорій учасників міжнародних правовідносин поряд з традиційними суб'єктами, питання про їх юридичну природу і міжнародну правосуб'єктність стає надзвичайно затребуваним об'єктом дослідження вітчизняної та юридичної науки міжнародного права [1, с. 62].

Інтерес до вивчення та аналізу правосуб'єктності ТНК зростає. Про це свідчать доктринальні пошуки таких науковців як: Х.В. Кхметика, М.М. Богуславського, Л.Н. Тарасової, С.В. Запольського, Р.Ф. Захарової, А.П. Киреева, М.І. Піскотіна, В.А. Романова, Г.К. Дмитрієва, С.В. Черниченко та ін.

У Конвенції про транснаціональні корпорації 1998 року поняття «транснаціональна корпорація» включає різні структури, у тому числі промислово-фінансові групи, компанії, концерни, холдинги, спільні підприємства, акціонерні товариства з іноземною участю тощо (ч. 2 ст. 2). У Конвенції зазначається, що ТНК є юридичною особою (сукупністю юридичних осіб), яка: 1) має у власності, господарському віданні або оперативному управлінні відокремлене майно на територіях двох і більше Сторін; 2) утворена юридичними особами двох і більше Сторін; 3) зареєстрована відповідно до норм Конвенції [2].

За офіційним визначенням Конференції ООН з торгівлі та розвитку (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD), транснаціональна корпорація (transnational corporation, multinational corporation, multinational company, multinational enterprise) – це підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах і провадить єдину політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень [3].

В радянську добу в доктрині міжнародного права домінувала концепція В.Г. Ігнатенка, відповідно до якої головним критерієм (ознакою) правосуб'єктності суб'єктів міжнародного публічного права вважалось наявність суверенітету. Однак, з часом даний критерій трансформувался в принцип «автономії волі» та перестав існувати як єдиний прийнятний (за ним ММО не могли б визнаватися суб'єктами міжнародного права).

На сьогодні, головними елементами правосуб'єктності є: 1) можливість укладання (приєднання до) міжнародних договорів; 2) можливість бути учасниками міжнародних організацій (далі – МО) та приймати участь у міжнародних заходах (самітах, конференціях); 3) здатність мати свої представництва; 4) бути суб'єктом міжнародної відповідальності.

Отже, для того, щоб довести, що ТНК є суб'єктами міжнародного права, необхідно проаналізувати світову практику і встановити, чи характерні для ТНК елементи правосуб'єктності, перераховані вище.

За даними Міжнародної організації праці, у одній ТНК по всьому світу можуть працюють 330 млн. найманих працівників [4]. Для вирішення та врегулювання соціальних питань на глобальному рівні уклалися такі договори як: Глобальний договір ООН (1999 р.); Трестороння декларація принципів, яка містить положення стосовно багатонаціональних корпорацій і соціальної політики (1977 р.); Принципи Організації економічного співробітництва і розвитку, які стосуються ТНК, міжнародні колективні договори та угоди та ін. Усі вони підписуються ТНК, отже, останні є учасниками даних міжнародних документів.

Численні ТНК входять до різноманітних МО, приймають участь у форумах та зібраннях. Наприклад, Канадська асоціація керівників (Canadian Council of Chief Executives), Європейський парламентський форум з фінансових послуг (European Parliamentary Financial Services Forum). ТНК залучалися до участі в Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства (WSIS Женева 2003, Туніс 2005) та спонсорували даний саміт і приймали в ньому участь на рівні держав (зокрема, це були Intel Corporation,

The World Bank, ICC). У підсумку роботи Саміту було прийнято Женевський план дій, Женевську Декларацію принципів, Туніську програму для інформаційного суспільства, Туніське зобов'язання. Таким чином, ТНК виступали на Саміті не лише як спостерігачі, а й як активні учасники.

За весь цей час ТНК фігурували лише у п'ятьох справах, які розглядалися Міжнародним судом ООН. Наприклад, справа про Англо-Іранську нафтову компанію (АІНК) (Anglo-Iranian Oil Co.) – Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії проти Ірану. У цьому спорі Сполучене Королівство, з одного боку, звернулося до Міжнародного суду ООН з метою захисту інтересів АІНК, реалізуючи своє право дипломатичного захисту. З другого боку, Іран захищав свої державні інтереси, оскільки АІНК, яка вже функціонувала як велика ТНК, ігнорувала іранські закони і втручалася в економічне та політичне життя держави. При цьому АІНК порушувала загальновизнані норми міжнародного права, відповідно до яких виключно держава має суверенне право регулювати діяльність установ та підприємств, розташованих на її території [5, с. 10].

Отже, на сьогодні існує велика кількість теорій та точок зору щодо міжнародної правосуб'єктності ТНК. Проаналізувавши та знайшовши приклади із правозастосовної практики, ми дійшли висновку, що ТНК володіють чотирма ключовими елементами міжнародної правосуб'єктності (можливість укладати міжнародні договори, бути членами міжнародних організацій та суб'єктами міжнародно-правової відповідальності, брати участь у міжнародних самітах, конференціях). Отже, ми схилиємося до того, що ТНК у ХХІ столітті стали повноцінним суб'єктом міжнародного публічного права.

Список використаних джерел:

1. Тарасова Л.Н. К дискуссии о правомерности признания за транснациональными корпорациями международной правосубъектности / Л.Н. Тарасова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2013. – № 114. – С. 61–67.
2. Конвенція про транснаціональні корпорації від 06.03.1998 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_193.
3. Конференція ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/unctd>.
4. Fortune global 500 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.Fortune.com/global500>.
5. Кхметик Х. В. Міжнародно-правові проблеми функціонування транснаціональних корпорацій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.11 «міжнародне право» / Кхметик Х. В. – Харків, 2010. – 19 с.